

CC

Een correspondentie

Henk Bernlef
Remco Campert
Theo Loevendie

CC

Een correspondentie

Uitgeverij Bas Lubberhuizen

www.lubberhuizen.nl

© 2011 Henk Bernlef, Remco Campert, Theo Loevendie
& Uitgeverij Bas Lubberhuizen
Ontwerp Marjan Gerritse
Druk HooibergHaasbeek, Meppel
Foto omslag Ylva Raaff

ISBN 978 90 5937 277 1

NUR 322

Inleiding

Op een zomeravond in 1988 brachten Remco Campert, Henk Bernlef en ik een paar gezellige uren door in het Amsterdamse café Wel-ling, dat strategisch ligt tussen het Concertgebouw en mijn woning. Tegen sluitingstijd stelde ik voor om nog even bij mij thuis een drankje te drinken, want we hadden het gevoel dat de sluitingstijd een te grote inbreuk was op ons ritme van die avond. We klauterden de lange trap naar mijn bovenwoning op, waarbij iemand vergat de buitendeur dicht te doen – wat later in de nacht nog consequenties zou hebben.

Boven gekomen viel Henk al snel op de piano aan, wat te verwachten was, en hij produceerde fortissimo vitale jazzklanken, die bij Remco in goede aarde vielen en bij mij gemengde gevoelens opriepen. Die gemengde gevoelens werden veroorzaakt doordat mijn muzikale waardering voor Henks pianospel al snel werd geëvenaard door het alarmerende gevoel dat mijn burens, die gewend waren aan mijn om half elf 's avonds eindigende pianowerkdag, nu midden in de nacht gewekt werden door klanken die in ieder geval qua volume en vitaliteit mijn gepingel ruimschoots overtroffen.

Op een gegeven moment had ik genoeg moed verzameld om be-deesd iets te berde te brengen – want het is niet niks om kunstenaars in hun creatieve uitingen te storen. ‘De burens zullen wel denken’, mompelde ik tijdens een korte pauze in de pianomuziek. Aangezien gelach volgde van iedereen, mezelf inclusief, en het fortissimo van Henk nu overging in fortississimo, ging ik in mijn wanhoop op grover geschut over. ‘Hier beneden woont een priester,’ riep ik. Dit was een verkeerde inschatting, want op het woord ‘priester’ brak de hel los. Het gestamp en gejoel was oorverdovend. Ik had het kunnen weten, want kunstenaars zijn per definitie antiautoritair en er is geen hogere autoriteit denkbaar dan iemand die uit hoofde van zijn functie niet alleen de verbinding tussen God en de Mens onderhoudt, maar, nog erger, ook nog eens goed op de hoogte is van wat Gods bedoelingen met ons zijn.

In hoeverre ikzelf in dit pandemonium een aandeel leverde kan ik mij nu, jaren later, niet meer herinneren, maar ik sluit niet uit dat ik me uiteindelijk door beide kunstbroeders liet meeslepen. Het zal

ongeveer drie uur in de nacht geweest zijn toen een windvlaag mijn aandacht trok. Ik keek de lange trap af naar beneden en riep Remco en Henk er bij. Op de helft van de trap stond een man die, toen hij ons als een onwrikbare drie eenheid boven aan de trap zag staan, riep: 'Dit is toch hotel Janssen?!'

Onze verbale reactie en het feit dat Remco vervaarlijk met een bierfles zwaaide moet indrukwekkend zijn geweest want de insluiper verliet, met drie treden tegelijk de trap afspringend, razendsnel het pand. Niet veel later namen we in opperbeste stemming, met het trotse gevoel een misdaad te hebben verhinderd, afscheid van elkaar.

De volgende dag ontmoette ik de journalist Ischa Meijer, met wie ik op dat moment een hechte vriendschap had. Ik vertelde hem in geuren en kleuren wat er die nacht was voorgevallen. Dat was misschien wel naïef, want enkele weken later kwam Remco op me af met de woorden: 'Nou, mooi is dat! Er staat een beschrijving in de *HUMO* over die nacht bij jou thuis!'

Het bleek dat er in het Belgische blad een interview was verschenen met Ischa Meijer waarin onze escapade door hem op persoonlijke wijze werd ingekleurd en van commentaar voorzien. Ik schrok daar enorm van en beloofde Remco om hem een kopie te sturen van een brief die ik Henk zou gaan schrijven.

Nadat ik Ischa Meijer mijn omgenoege kenbaar had gemaakt over zijn misbruik van vertrouwen, schreef ik Henk Bernlef de brief, die een merkwaardige correspondentie inluidde.

Theo Loevendie

I

Amsterdam, 19 augustus 1988*

Beste Henk,

Ik heb je wel eens een prettiger brief geschreven.

Hoorde gisteravond van Remco dat *Humo*-verhaal, en ik vind het een zeer vervelende zaak.

Ik kwam the day after the night before Ischa tegen en badineerde wat over ons nachtelijk treffen, zonder nadenken, omdat ik in de paar jaar dat ik hem ken een onvoorwaardelijk vertrouwen in hem ben gaan stellen. Misschien wel naïef van me. Uiteraard komen de kwalificaties van jullie 'gedrag' in dat stukje voor zijn rekening. Ik heb vannacht meteen Remco uitgenodigd om bij mij nog een uurtje te komen stampen maar hij hield zich in, wat ik, eerlijkheidshalve, toch ook niet geheel onprettig vond.

Kardinale punt is natuurlijk dat niemand iets met ons gedrag te maken heeft als we gezellig met wat drank een paar uurtjes doorbrengen, en ik bied dan ook mijn excuses aan voor mijn loslippigheid.

Kom nog maar eens pianospelen!

Groeten

Theo

* Boven het briefhoofd, met de hand geschreven: 'Kopie voor Remco. Terwille van de duidelijkheid'.

Amsterdam, 20 augustus 1988

Dag Theo,

Ik was het 'incident' alweer bijna vergeten. Ischa Kletsmeijer mocht willen dat hij zo dansen, springen, bonken en spelen kon als Remco en ik! Tot gauw,

Hartelijks

Henk Bernlef

Amsterdam, 30 augustus 1988

Beste Henk

Bijgaand gelieve je een kopie aan te treffen van een brief die ik van Theo ontving.

Zou je mij alsnog een kopie kunnen sturen van de brief die je aan

Theo stuurde als antwoord op zijn brief van 19 aug. jl.? En mocht je niet meer over het origineel beschikken – nee, daar beschik je natuurlijk niet meer over, want dat heeft Theo; overnieuw: mocht je geen kopie hebben van je brief aan Theo, vind je dan goed dat ik Theo vraag of hij me een kopie van je brief toestuurt?

Gaarne antwoord als het je schikt. Stuur dan meteen even een kopie van je antwoord (aan mij) aan Theo, zodat ook hij volledig op de hoogte is. Dat bespaart ons een hoop onnodige misverstanden.

Vriendelijke groet

Remco

cc Theo Loevendie

Amsterdam, 29 augustus 1988*

Beste Remco

Aangezien ik nog geen reactie van je heb ontvangen op het toezenden aan jou van een kopie van mijn brief aan Henk, zoals je toen ik je onlangs ontmoette wel hebt toegezegd, even deze herinnering. Maar misschien is je brief al onderweg, dan moet je dit maar als niet geschreven beschouwen.

Ik kreeg overigens van Henk een heel leuk antwoord op mijn brief aan hem maar helaas kan ik je over de inhoud daarvan niets meedelen omdat het aan Henk is om dat aan jou kenbaar te maken. Misschien had hij jou beter meteen een kopie kunnen doen toekomen. Als je Henks antwoord op mijn brief wilt lezen kun je het beste Henk schrijven en vragen of je er een kopie van kunt krijgen. Zou je mij dan van die eventuele brief aan Henk een kopie kunnen sturen? Dan blijf ik op de hoogte.

Als Henk niets voor een kopie aan jou voelt, misschien vindt hij dit wel een zinloze correspondentie, dan zal ik hem wel schrijven zodra ik tijd heb (ik heb het op dit moment razend druk); jij ontvangt daar dan wel een kopie van.

Vriendelijke groeten

Theo

PS. Ik weet niet meer precies wat ik met de hand op die kopie aan jou gekrabbeld heb maar als dat relevant is zou het goed zijn als je Henk daarvan op de hoogte zou stellen, stuur mij daar dan een kopie van s.v.p.

PPS. Mochten onze brieven elkaar kruisen dan moet Henk maar schriftelijk reageren om deze correspondentie niet in een warboel te laten ontaarden. Ik hoop dat hij dan *wel* een kopie verzendt. PPPS. Op de kopie van deze brief, aan Henk gestuurd, heb ik met de hand er bij gekrabbeld dat ik je heb ontmoet bij Welling en heb hem de groeten van je gedaan. Hij hoeft dat overigens niet te lezen want het staat nu onder deze PPPS al in deze brief

cc Henk Bernlef

* Boven de brief, in handschrift: 'Beste Henk, dit is een kopie van mijn brief aan Remco. Je moet de groeten van hem hebben, ik zag hem bij Welling. Theo.'

Amsterdam, 30 augustus 1988

Beste Theo

Bedankt voor je brief van jl. 29 augustus. Inderdaad heb ik verzuimd te reageren op het feit dat je mij een kopie stuurde van je brief aan Henk (van 19 aug. jl.), waarvoor mijn excuses. Ik kon mij zeer wel in die brief vinden.

Ik wist overigens niet dat Henk op je brief heeft gereageerd en ik zal hem vragen of hij mij een kopie van zijn antwoord wil sturen. Je hebt natuurlijk kans dat hij zelf geen kopie heeft gemaakt van zijn brief aan jou, in welk geval ik jou zal moeten vragen me een kopie te sturen van genoemde brief – een en ander uiteraard met Henks instemming.

Het klopt dat je in handschrift nog een paar woorden had toegevoegd aan de kopie van je brief aan Henk dd. 19 aug. jl. Die woorden luiden: 'Kopie voor Remco. Terwille van de duidelijkheid.'

Omdat ik van deze brief (ik bedoel de brief die ik nu aan het schrijven ben, deze brief dus) een kopie maak die ik aan Henk toestuur, lijkt het me niet nodig dat ik hem daarover afzonderlijk schrijf – op deze manier leest hij het vanzelf.

Vriendelijke groeten

Remco

cc Henk Bernlef

Amsterdam, 3 september 1988

Beste Theo

Dank voor de kopie van je brief aan Remco d.d. 29.8. Zoals uit inge-